

**Hoogeveen, Bentinckspark
Gemeente Hoogeveen (Dr.)**

Een Inventariserend
Archeologisch Veldonderzoek
(karterende fase)

Steekproefrapport 2009-05/03

*Hoogeveen, Bentinckspark
Gemeente Hoogeveen (Dr.)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek (karterende fase)*

Een onderzoek in opdracht van
Gemeente Hoogeveen

Steekproefrapport 2009-05/03
ISSN 1871-269X
projectleider: drs. C.Tulp (senior archeoloog)
auteur: ma F.B. Postma (archeoloog)
autorisatie: dr. J. Jelsma (senior archeoloog)

De Steekproef werkt volgens KNA 3.1.

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door de
Steekproef b.v., tenzij anders vermeld.

© De Steekproef b.v., Zuidhorn, juni 2009

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.

De Steekproef b.v. aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef b.v.
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteekproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteekproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

Inhoud

Samenvatting

1. Inleiding.....	1
• 1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.1 LS01).....	1
• 1.2 Locatie en administratieve gegevens (KNA 3.1 LS01, LS02).....	3
2. Bureauonderzoek.....	5
• 2.1 Bronnen.....	5
• 2.2 Fysische geografie (KNA 3.1 LS04).....	6
• 2.3 Archeologie (KNA 3.1 LS04).....	7
• 2.4 Historische geografie (KNA 3.1 LS03).....	9
• 2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.1 LS05).....	11
3. Veldonderzoek.....	13
• 3.1 Plan van Aanpak veldonderzoek (KNA 3.1 VS01).....	13
• 3.2 Resultaten veldwerk (KNA 3.1 VS02, VS03).....	14
4. Conclusies en advies (KNA 3.1 VS07).....	21
Appendix I: Archeologische periodes	
Appendix II: Kaart met bekende archeologische waarden	
Appendix III: Boorbeschrijvingen volgens Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode	

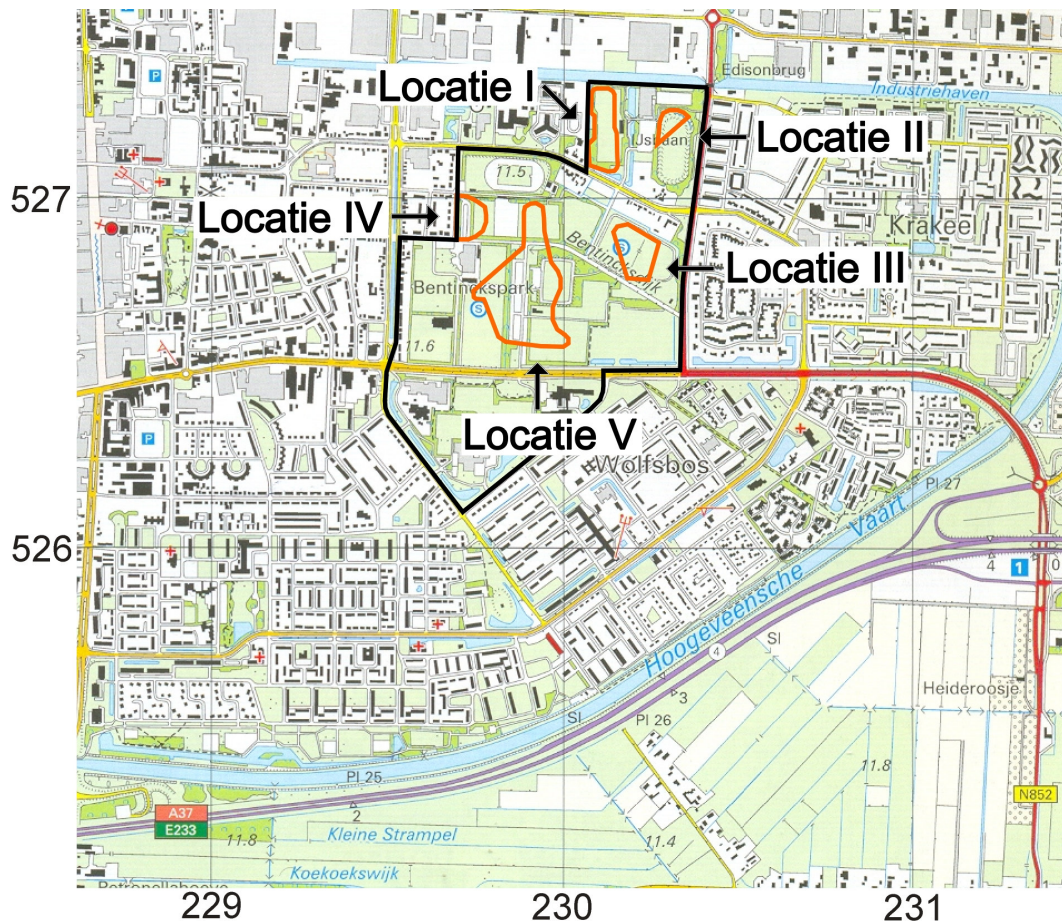
Samenvatting

Op 28 en 29 mei en 4, 9 en 10 juni 2009 heeft in het Bentinckspark te Hoogeveen, gemeente Hoogeveen, provincie Drenthe, een inventariserend archeologisch onderzoek (karterende fase) plaatsgevonden.

Aanleiding voor het onderzoek was de voorgenomen herinrichting van het park. Hierbij zal ook gebouwd worden. Doel van het onderzoek is vast te stellen of er in dit plangebied archeologische waarden aanwezig zijn. Eerder onderzoek binnen het plangebied heeft aangetoond dat sprake is van een gedeeltelijk intacte podzolbodem. Ook werden aanwijzingen gevonden voor de ligging van een pingoruïne.

Het onderzoek bestaat uit een bureau- en een veldonderzoek. Bij het bureauonderzoek zijn bronnen geraadpleegd op het gebied van fysieke geografie, archeologie en historische geografie. Tijdens het veldonderzoek zijn in totaal 140 boringen geplaatst om archeologische indicatoren op te sporen op vijf verschillende locaties binnen het Bentinckspark.

In ARCHIS zijn in het verleden geen archeologische vondsten gemeld uit het plangebied. Hoewel de bodem van het plangebied grotendeels intact is en er extra boringen zijn uitgevoerd, zijn er tijdens het veldwerk geen vondsten gedaan. Om verdere verstoring van de pingoruïne te voorkomen wordt geadviseerd hier geen graafwerkzaamheden dieper dan 50 cm uit te voeren. Voor de rest van het plangebied wordt het niet noodzakelijk geacht om nader archeologisch onderzoek te laten uitvoeren.

Figuur 1: Hogeveen, Bentinckspark: de begrenzing van het plangebied is met een zwarte lijn aangegeven. De voor deze karterende fase onderzochte locaties zijn met een oranje lijn ingetekend. [Naar: ANWB 2004. Topografische Atlas Drenthe 1:25.000. ANWB bv, Den Haag. Een vierkant op de kaart komt overeen met een vierkante kilometer.]

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.1 LS01)

In opdracht van de Gemeente Hoogeveen, vertegenwoordigd door mevrouw J.H. de Vries, is in het Bentinckspark te Hoogeveen, gemeente Hoogeveen, een terrein onderzocht op het voorkomen van archeologische waarden (zie Figuur 1). De aanleiding voor het archeologische onderzoek is de geplande nieuwbouw op het terrein en de herinrichting van het bestaande park. De hiermee gepaard gaande graafwerkzaamheden zullen eventueel aanwezige archeologische grondsporen verstoren. De geplande maximale verstoringsdiepte bedraagt 2,2 meter onder het maaiveld. De aanleiding voor dit karterende onderzoek op vijf locaties is dat tijdens een booronderzoek (verkennende fase) door ARC b.v. in maart en april 2008 op deze locaties binnen het Bentinckspark een gave bodem werd aangetroffen.

Het onderzoek bestaat uit de actualisering van eerder bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (karterende fase) middels grondboringen. Het doel van het bureauonderzoek is het bijstellen van het bestaande archeologisch verwachtingsmodel van het gebied aan de hand van de nu beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het karterende veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Het doel van het veldonderzoek is het vaststellen van de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied. Hierbij wordt behalve naar de bodemopbouw en de mate waarin deze intact is, gekeken naar het voorkomen van archeologische indicatoren, zoals scherven aardewerk, metalen voorwerpen, bewerkt en verbrand bot, vuursteen en houtskool.

Figuur 2:
 Hoogeveen, Bentinckspark: foto's van het plangebied. Linksboven Locatie I (ri. het noorden), rechtsboven Locatie II (ri. noordoosten). Midden links Locatie III (ri. noordwesten) en rechts Locatie IV (ri. zuiden). Vervolgens twee foto's van Locatie V (links ri. het noorden en rechts ri. het zuidwesten). De onderste foto is genomen op de centrale parkeerplaats (ri. het zuiden).

1.2 Locatie en administratieve gegevens (KNA 3.1 LS01, LS02)

Het plangebied bevindt zich in het oosten van Hoogeveen, gemeente Hoogeveen, provincie Drenthe. Het ligt binnen het gebied dat wordt begrensd door de Mr Cramerweg in het zuiden, de Galileilaan in het oosten, en in het noorden en westen achtereenvolgens het kanaal, de De Vos van Steenwijklaan, de Sportlaan, de Bentincksdijk en de Kanaalweg. Niet het gehele plangebied is karterend onderzocht: er is geboord op vijf locaties met een totaal oppervlak van ongeveer 10 hectare. De begrenzing van deze onderzoekslocaties is het resultaat van eerder archeologisch booronderzoek in het Bentinckspark, uitgevoerd in maart en april 2008 door ARC b.v. (Buitenhuis 2008). Zie voor de ligging van het plangebied en de vijf onderzoekslocaties Figuur 1.

Ten tijde van het onderzoek was het terrein in gebruik als sportpark (zie Figuur 2). Locatie I bestond uit het grootste deel van een korfbalveld en Locatie II besloeg het noordwestelijke deel van de ijsbaan. Locatie III lag binnen een paardenweide en werd doorsneden door een sloot. Locatie IV bestond uit een geasfalteerde parkeerplaats en een gedeelte van een voetbalveld. Locatie V, de grootste onderzoekslocatie, besloeg gedeelten van een aantal voetbalvelden en de centrale parkeerplaats. Voor een overzicht van de administratieve gegevens wordt verwezen naar Tabel 1.

Tabel 1: Hoogeveen, Bentinckspark: administratieve gegevens van het onderzoek.

Provincie	Drenthe		
Gemeente	Hoogeveen		
Plaats	Hoogeveen		
Toponiem	Bentinckspark		
Kaartblad	17D		
Coördinaten hoekpunten plangebied	NO 230,405 / 527,308 ZW 229,715 / 526,104	ZO 230,337 / 526,501 NW 229,708 / 527,133	
Bevoegde overheid	Gemeente Hoogeveen		
Adviseur bevoegde overheid	W.A.B. van der Sanden namens Drents Plateau		
Opdrachtgever	Gemeente Hoogeveen		
ARCHIS CIS-code	35471		
ISSNnr.	1871-269X		
Steekproef projectcode	2009-05/03		
Oppervlakte	Locatie I: ca. 2,4 ha Locatie II: ca. 0,6 ha	Locatie III: ca. 1,2 ha Locatie IV: ca. 0,6 ha	Locatie V: ca. 5,6 ha Lotaal circa 10 hectare
NAP hoogte maaiveld	circa 11,5 tot 12 meter boven NAP		
Maximale diepte onderzoek in cm onder het maaiveld	Locatie I: 200 Locatie II: 170	Locatie III: 160 Locatie IV: 520	Locatie V: 175
Uitvoering veldwerk	28 en 29 mei en 4, 9 en 10 juni 2009		
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis / Drents Plateau / E-depot / DINO-loket (boorgegevens)		

2. Bureauonderzoek

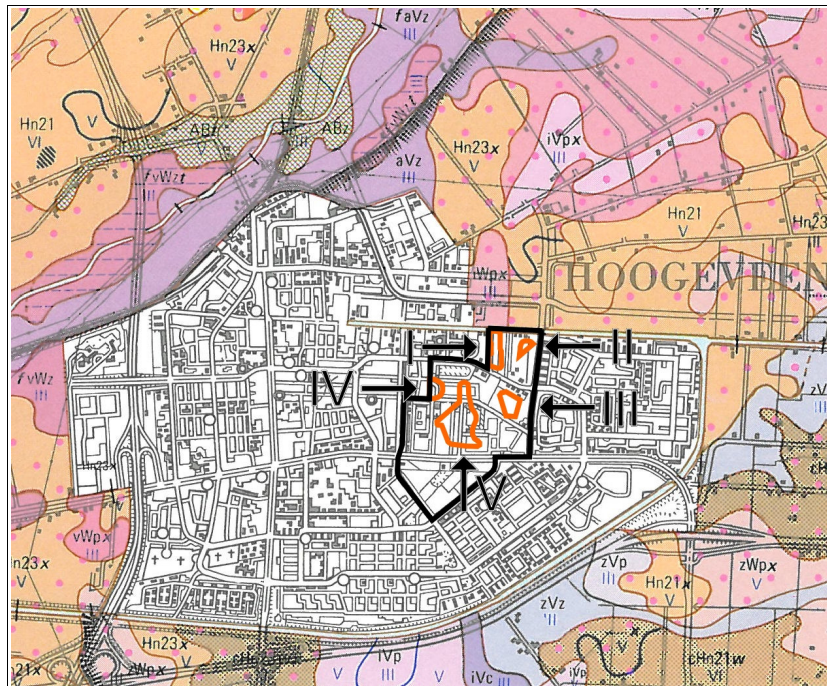
2.1 Bronnen

Tijdens actualiseren van het bureauonderzoek is de bestaande relevante kennis van de onderzoekslocatie verzameld. Daartoe zijn de in Tabel 2 weergegeven bronnen geraadpleegd. Aan de hand van het bureauonderzoek is een aangepast archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

Tabel 2: Hoogeveen, Bentinckspark: gebruikte bronnen en kaarten.

Actueel Hoogtebestand Nederland   ANWB, 2004. <i>Topografische Atlas Drenthe 1:25000</i>. ANWB bv, Den Haag, k. 62.   Bos, J., F.J. Hulst & P. Brood (eds), 1989. <i>Huizen van Stand. Geschiedenis van de Drentse havezaten en andere herenhuizen en hun bewoners</i>. Rijksarchief in Drenthe, Assen, pp. 132-136.   Buitenhuis, H. 2008. <i>Een Archeologisch Inventariserend Veldonderzoek van het Bentinckspark te Hoogeveen (Dr.)</i>. ARC-rapport 2008-55.   Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) [ARCHIS].   Gemeente Hoogeveen, 2004. <i>Nieuwsbrief Toekomstvisie Bentinckspark</i> mei 2004. Gemeente Hoogeveen, afdeling Communicatie.   Indicatieve Kaart Archeologisch Waarden (IKAW).   Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.1. College voor de Archeologische Kwaliteit (www.sikb.nl).   Nijland, G., R.J. de Lange en J.C. Smittenberg 1982. <i>Milieukartering Drenthe 1974-1978. III Fysische Geografie. Bijlage II: Fysisch Geografische Kaart van Drenthe schaal 1:50000</i>. Rapport Provinciale Planologische Dienst van Drenthe, Assen, blad 5 Hoogeveen.   Rappol, M. 1992. <i>In de Bodem van Drenthe. Geologische Gids met Excursies</i>. Lingua Terra, Amsterdam.   Rijks Geologische Dienst, 1979. <i>Geologische Kaart van Nederland 1:50000. Blad 17 West Emmen</i>. Haarlem, Rijks Geologische Dienst, Haarlem.   Stichting voor Bodemkartering, 1991. <i>Bodemkaart van Nederland 1:50000. Blad 17 West Emmen</i>. StiBoKa, Wageningen.   Stichting voor Bodemkartering, 1978. <i>Geomorfologische Kaart van Nederland 1:50000. Blad 17 en 18 Beilen/Roswinkel</i>. StiBoKa, Wageningen.   12 Provinciën 2006/2007. <i>Atlas van Topografische Kaarten. Nederland 1955-1965</i>. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, k. 90.   Uitgeverij Nieuwland, 2006. <i>Grote Historische Topografische Atlas ±1898-1928. Drenthe 1 : 25 000</i>. Uitgeverij Nieuwland, Tilburg, k. 239 & 256.   Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2001. <i>De Franse Kaarten van Drenthe en de Noordelijke Kust. 1811-1813</i>. Heveskes Uitgevers, Groningen/Veendam, k. 21.   Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. <i>De Atlas van Huguenin: Militair-topografische Kaarten van Noord-Nederland 1819-1829</i>. Heveskes Uitgevers, Groningen/Veendam, k. 61-62.   Vissinga, A. en J. Jelsma, 2006. <i>Een Archeologisch Bureauonderzoek voor de bebouwde kom van Hoogeveen (Dr.)</i>, <i>Steekproefrapport 2006-03/16</i>, pp. 22-25.   Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. <i>Grote Historische Atlas van Nederland deel 2: Noord-Nederland 1851-1855, schaal 1:50000</i>. Wolters-Noordhoff, Groningen, k. 94.   www.encyclopediedrenthe.nl

2.2 Fysische geografie (KNA 3.1 LS04)

Legenda	
Hn21	veldpodzolgronden: leemarm en zwak lemig fijn zand
Hn23	veldpodzolgronden: lemig fijn zand
aVz	madeveengronden: zand < dan 120 cm diep, zonder humuspodzol
zVz	meerveengronden: zand < dan 120 cm diep, met humuspodzol
iVc	veengronden met veenkoloniaal dek: zeggeveen, rietzeggeveen of broekveen
iVp	veengronden met veenkoloniaal dek: zand < 120 cm diep, met humuspodzol
iWp	moerige podzolgronden met een veenkoloniaal dek en moerige tussenlaag
vWp	moerige podzolgronden met moerige bovengrond
zWp	moerige podzolgronden met humushoudend zanddek en moerige tussenlaag
vWz	moerige eerdgronden: moerige bovengrond op zand
f....	plaatselijk ijzerrijk, ondieper dan 50 cm beginnend en tenminste 10 cm dik
t	leemlagen, waaronder verspoelde keileem, beginnend tussen 40 en 120 cm en ten minste 120 cm dik
x	keileem of potklei beginnend tussen 40 en 120 cm diep en tenminste 20 cm dik

Figuur 3: Hoogeveen, Bentinckspark op de bodemkaart. De ligging van het plangebied is aangegeven met een zwarte lijn. Daarbinnen zijn met oranje de onderzoeklocaties weergegeven.

Op de geomorfologische kaart lijkt het plangebied binnen een relatief laaggelegen, veenkoloniale ontginningsvlakte te liggen (classificatie geomorfologische kaart 2M44). Ten noordoosten, oosten en zuiden van Hoogeveen is een zone met een gedeeltelijk afgeveende vlakte (classificatie fysisch-geografische kaart Ov3; 'O' staat voor organogeen: afzettingen en

vormen ontstaan door veenvorming en veenaafgraving en/of veenontginning).

Het plangebied bevindt zich in de bebouwde kern van Hoogeveen en is daardoor niet gekarteerd voor de bodemkaart. Wel is te zien welke bodemtypen in de omgeving van het plangebied voorkomen. Ten noordwesten van Hoogeveen liggen veengronden langs het beekdal van het Oude Diep. Aan weerszijden hiervan liggen zandgronden met keileem. Ten zuidoosten van Hoogeveen wisselen veen en zandgronden elkaar af (zie Figuur 3).

Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is te zien dat het terrein aan de flank van de Hondsrug ligt: Hoogeveen ligt in een laaggelegen gebied. Ten oosten van Hoogeveen, waar zich de Hondsrug bevindt, loop het terrein op.

2.3 Archeologie (KNA 3.1 LS04)

In het plangebied is in het verleden melding gedaan van een vondst aan het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE, voormalig RACM). De locatie hiervan bevindt zich 80 meter ten zuiden van Locatie V [ARCHIS-nummer 410761]. Het betreft drie fragmenten afval van vuursteenbewerking en verder recent materiaal dat tijdens een booronderzoek in 2008 is gevonden. Binnen het plangebied zijn in het Centraal Monumenten Archief (CMA) zijn geen archeologische terreinen bekend. Voor meer details en gegevens wordt verwezen naar Appendix II en Tabel 3.

Tabel 3: Hoogeveen, Bentinckspark: overzicht van de ARCHIS-meldingen (voor de dateringen en voor de ligging wordt verwezen naar Appendix I en II).

ARCHIS-nrs (CAA)	RD-coördinaten	Omschrijving	Datering
410761/17DZ-8	230,000/526,500	3 fragmenten vuursteen-afval; 1 spijker, 1 dierlijk bot, 1 pijpsteen	paleolithicum – ijzertijd nieuwe tijd

Op de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), die op de bodemkaart is gebaseerd, geldt voor plangebied Bentinckspark een ligging binnen de bebouwde kom en is er geen trefkans voor archeologische waarden ingevuld (zie Appendix II). Rondom Hoogeveen liggen elkaar afwisselende zones met een middelhoge en lage verwachting.

In 2006 werd door De Steekproef bv (Vissinga & Jelsma 2006) een bureauonderzoek uitgevoerd naar de bebouwde kom van Hoogeveen [ARCHIS-CIS-nummer 17243]. Hieruit bleek dat er uit Hoogeveen weinig archeologische vondstmeldingen bekend zijn. De meeste vondsten

kunnen gedateerd worden in de steentijd en zijn afkomstig van de iets hoger gelegen zandgronden. Er kon worden vastgesteld dat het gebied in ieder geval vanaf het laat-neolithicum bewoond was.

Prehistorische bewoning concentreerde zich in Drenthe over het algemeen op de hoger gelegen delen van het dekzandlandschap. Op de bodemkaart is zichtbaar welke delen dit precies zijn. Omdat de bebouwde kom van Hoogeveen niet gekarteerd is op de bodemkaart, is op basis hiervan geen uitspraak te doen over de locaties waar archeologische resten zich zouden kunnen bevinden. Wel bleek uit het bureauonderzoek dat eerdere onderzoeken hebben aangetoond dat zich binnen de bebouwde kom van Hoogeveen intacte podzolbodems bevinden en de aanwezigheid van archeologische resten daarom niet is uit te sluiten. De kans op vondsten uit de middeleeuwen is klein omdat het gebied toen deel uitmaakte van een nat en moeilijk toegankelijk veenlandschap. Het huidige bureauonderzoek (hoofdstuk 2 van dit rapport) is geactualiseerd en concentreert zich op het huidige plangebied.

In 2008 is door Archaeological Research and Consultancy .b.v. (ARC) een booronderzoek uitgevoerd in het Bentinckspark, waarvan het huidige plangebied een deel beslaat [ARCHIS-CIS-nummer 27693]. De resultaten staan nog niet in ARCHIS vermeld, maar er is wel een rapport beschikbaar (Buitenhuis 2008). Tijdens het veldonderzoek werden verspreid over het terrein in totaal 203 boringen gezet. Hiervoor werd gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van zeven centimeter en een steekguts met een diameter van drie centimeter. Er werd tevens een veldkartering uitgevoerd, maar de vondstzichtbaarheid was zeer slecht door de dichte begroeiing met gras van grote delen van het terrein. Uit het booronderzoek bleek dat in een deel van het Bentinckspark een laag (verstoord) veen aanwezig is met daaronder een redelijk intacte podzolbodem.

In drie naast elkaar gelegen boringen werd een zeer dik veenpakket aangetroffen (tot zeker vier meter onder het maaiveld) waarvan de ondergrens niet werd vastgesteld. Vermoed werd dat het om een pingoruïne gaat. Een pingo is een kegelvormige heuvel die kan ontstaan wanneer zich tijdens een ijstijd in een permanent bevroren bodem vlak onder het oppervlak een ijslens vormt. De door het aanvriezen van grondwater groeiende ijslens kan zich vanwege de bevroren ondergrond alleen in opwaartse richting uitbreiden, waarbij de dunne laag bovengrond wordt opgeduwd. Na verloop van tijd breekt de ijslens door de bovengrond heen. Wanneer vervolgens een periode van dooi aanbreekt

ontstaat een depressie waarin zich een meertje en vervolgens veen kan vormen. Vaak ligt rondom deze depressie een lage wal bestaand uit materiaal dat van ijslens af is gegleden of erdoor opzij is gedrukt. Zowel op deze ringwal als in de kuil van de pingo kunnen archeologische resten uit de prehistorie worden aangetroffen. De Drentse pingo's dateren uit het Weichselien (de laatste ijstijd, Rappol 1992, pp. 130-132).

Op basis van de resultaten heeft het ARC voor vijf locaties binnen het sportpark nader archeologisch onderzoek geadviseerd. Voor vier locaties is dit advies gebaseerd op het voorkomen van een intacte of redelijk intacte podzolbodem. Hierbij moet worden opgemerkt dat in het ARC-rapport (2008) een podzolbodem met een E-horizont als gaaf wordt aangemerkt en locaties waar alleen een B-, BC- en/of C-horizont aanwezig is als verstoord. De andere locatie was de mogelijke pingoruïne.

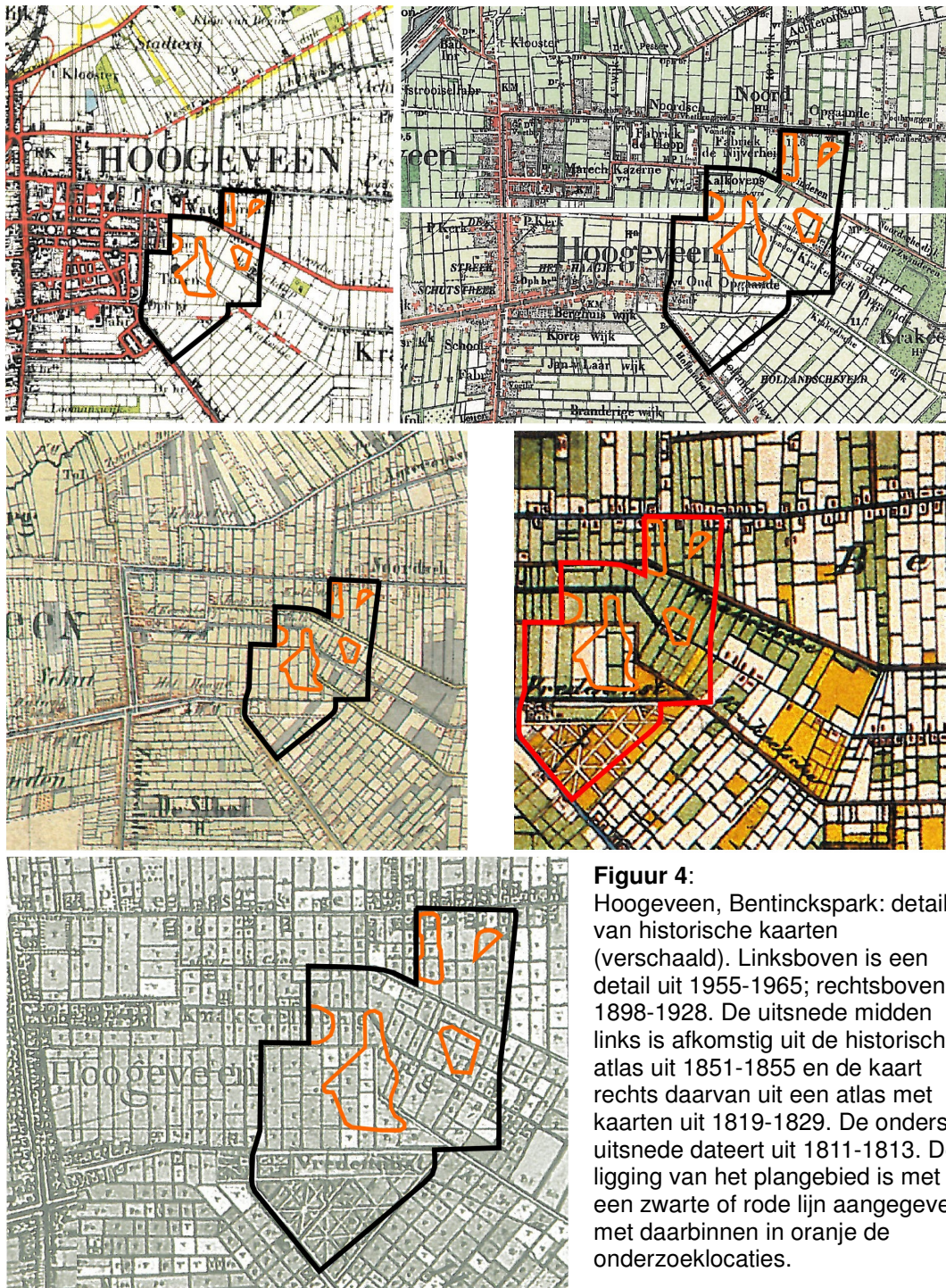
2.4 Historische geografie (KNA 3.1 LS03)

Hoogeveen is in de eerste helft van de zeventiende eeuw ontstaan [www.encyclopedia.drenthe.nl]. In deze periode werd begonnen met de ontginning van het gebied. Het dorp Hoogeveen werd gesticht in 1636 voor de veenarbeiders. De eerste bewoningsconcentratie vormde zich op de plaats waar de twee voornaamste kanalen elkaar kruisten, ruim een kilometer ten zuidwesten van het plangebied. Hoogeveen was een lintdorp, waarbij de bebouwing zich uitstrekt langs de wijken en kanalen. Na de Tweede Wereldoorlog werden de meeste waterwegen gedempt. Pas in deze periode groeide het bevolkingsaantal aanzienlijk (Visser & Jelsma 2006, pp. 9-13).

Binnen het plangebied was tot in de twintigste eeuw weinig bebouwing (zie Figuur 4). Op het noordelijke uiteinde van Locatie I heeft in ieder geval vanaf het begin van de negentiende eeuw een huis gestaan. Inmiddels is dit verdwenen. Ook heeft in het zuidwestelijke deel van Locatie III mogelijk een huis gestaan of een deel van een erf gelegen (de begrenzing van deze locatie is op de historische kaarten niet geheel duidelijk). Ook was er vanaf de twintigste eeuw sprake van enige bebouwing langs de Bentincksdijk. Deze bebouwing valt echter buiten de vijf onderzoekslocaties.

Al vanaf het begin van de negentiende eeuw werd het plangebied doorsneden door de wegen Bentincksdijk en Krakeelsche Dijk en de vaart Bentincksdiep of Krakeelsch Opgaande. Daarnaast doorsneed een aantal kleinere wijken (waterwegen in een veenontginningsgebied) het plangebied. Dit is met name goed zichtbaar op de kaart uit 1898-1928. De

onderzoeklocaties zelf worden enkel doorsneden door de Krakeelsche Dijk (Locatie V) en mogelijk door het Bentinckdiep (het noordelijk deel van Locatie V). In alle locaties lagen inmiddels gedempte sloten en wijken. In het begin van de negentiende eeuw lag ten zuiden van het plangebied landgoed Vriesenrust of Vredenrust afgebeeld (zie Figuur 4

Figuur 4: Hoogeveen, Bentinckspark: details van historische kaarten (verschaald). Linksboven is een detail uit 1955-1965; rechtsboven uit 1898-1928. De uitsnede midden links is afkomstig uit de historische atlas uit 1851-1855 en de kaart rechts daarvan uit een atlas met kaarten uit 1819-1829. De onderste uitsnede dateert uit 1811-1813. De ligging van het plangebied is met een zwarte of rode lijn aangegeven, met daarbinnen in oranje de onderzoeklocaties.

onder en midden rechts). Het bij het landgoed horende huis werd in 1715 gebouwd en rond 1825 gesloopt (Bos, et. al., p.132-136).

Figuur 4 toont dat de situatie vanaf het begin van de negentiende eeuw tot halverwege de twintigste eeuw, op nu en dan wisselende perceelsgrenzen na, weinig veranderde. Het land werd voornamelijk gebruikt als weide, maar er waren ook enkele akkerpercelen. In het begin van de jaren 1950 kocht de gemeente Hoogeveen ongeveer 5 hectare land aan ten behoeve van de aanleg van een sportpark. Het Bentinckspark groeide uit tot het huidige, 40 hectare grote sportpark (Nieuwsbrief Toekomstvisie Bentinckspark mei 2004).

2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.1 LS05)

Wegens de ligging binnen de bebouwde kom van Hoogeveen is het plangebied niet gekarteerd voor de Indiatieve Kaart voor Archeologische Waarden (IKAW). Uit het plangebied zelf zijn geen archeologische vondsten bekend en het terrein is voor zover bekend op een enkele woning na niet bebouwd geweest.

Gezien de relatief late ingebruikname van het gebied ter hoogte van Hoogeveen is de kans op archeologische indicatoren uit de middeleeuwen voor het plangebied klein. Van het oorspronkelijk aanwezige veenpakket is mogelijk slechts nog een restant over. Indiatoren uit het veen die wijzen op veenwegen of losse artefacten als bijlen of houten wielen (mogelijke offers) worden daarom niet verwacht. Dergelijke vondsten zijn uit de directe omgeving van het plangebied ook niet bekend.

Met name in de steentijd was het gebied echter droog genoeg voor bewoning: hogere delen zoals zandkoppen of zandruggen waren van oudsher bij de mens in trek. Deze zandkoppen bevinden zich onder het grotendeels afgegraven veenpakket en zijn te herkennen aan een hogere ligging. In het zand heeft zich een podzolbodem gevormd. In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn drie fragmenten van bewerkt vuursteen gevonden. Archeologische indicatoren uit de steentijd zijn dan ook binnen de onderzoekslocaties te verwachten. Deze kunnen behalve bewerkt en of verbrand vuursteen bestaan uit voorwerpen van steen, verkoalde hazelnootdoppen, houtskool-concentraties die kunnen wijzen op haardplaatsen, etc. Uit de latere periode van de steentijd kunnen ook scherven aardewerk worden aangetroffen.

Het is door vondsten uit de omgeving van Hoogeveen bekend dat deze streek niet alleen tijdens de steentijd bewoond was, maar ook tijdens de metaaltijden (de bronstijd en ijzertijd). Indiatoren uit de

bronstijd/ijzertijd zijn onder andere voorwerpen van aardewerk en metaal, resten van metaalbewerking zoals haardmateriaal en smeltkroezen, resten van wolbewerking (spinklosjes, weefgewichten), houtskoolconcentraties. Organische indicatoren zoals houten voorwerpen en bot worden niet verwacht wegens de slechte conserveringsomstandigheden in zand. Grondsporen uit deze periode kunnen bestaan uit paalgaten, haardkuilen, afvalkuilen, etc.

Uit eerder booronderzoek is gebleken dat de bodem binnen de locaties deels intact is, wat betekent dat eventueel aanwezige archeologische resten van goede kwaliteit kunnen zijn. Ook wordt op basis van dit eerdere onderzoek verwacht dat zich binnen Locatie IV een pingoruïne bevindt.

Door het plangebied lopen verschillende leidingen en kabels (informatie van Klic). De ligging hiervan beperkt zich met name tot de wegen en randen van sportvelden. Dwars door Locatie V ligt een hogedruk aardgastransportleiding. Ten oosten van de centrale parkeerplaats, ongeveer 30 meter ten zuiden van het oostelijke voetbalveld, komt deze leiding de locatie binnen. Ter hoogte van het voetbalveld buigt de leiding af in noordelijke richting en volgt de westelijke rand van het voetbalveld. Ter hoogte van de Bentincksdijk buigt het tracé weer af in noordwestelijke richting en verlaat het plangebied. Behalve verstoringen die hiermee te maken hebben, zullen de oude sloten (zie Figuur 4) ook verstoringen in het terrein hebben veroorzaakt. Verdere verstoringen zullen te maken hebben met de veenontginningen en latere agrarische activiteiten op het terrein.